

Cetatea Cavalerilor

2023 –ANUL IULIU MAIU !

NR. 6(34) IUNIE 2023

Nr. 6 (34)/ IUNIE 2023

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cluj
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Mihai Eminescu. 28 iunie 1883 - începutul calvarului eminescian

Nicolae IOSUB¹

„Nu credeam să-nvăț a muri vrodată”
 (M. Eminescu)

Ultima fotografie

Carte poștală interbelică

Morbântul astăzi

Mihai Eminescu, cel mai genial și mai iubit poet român din toate timpurile- Luceafărul poeziei românești- a avut o viață destul de grea și zbuciumată, cu realizări poetice remarcabile, dar presărată cu multe eșecuri, atât pe plan profesional cât și din punct de vedere material. Întotdeauna însă, poetul a refuzat să vorbească și să scrie despre el însuși, deși, în multe din poeziile sau proza sa, persoana lui constituie subiectul principal.

Dacă opera poetului a fost studiată de foarte mulți specialiști, eminescologi de profesie, viața poetului a fost abordată de un mic număr de biografi: G. Călinescu, Augustin Z. N. Pop, N. Zaharia, G. Munteanu, Ion Roșu și alți câțiva. Au rămas multe lucruri și perioade necunoscute din viața poetului, așa cum susține și George Murnu: „Viața exterioară a lui Eminescu se poate reduce la câteva date esențiale. E simplă: are puține peripeții și complicații. E biografia marelui poet și a sufletului nu mai puțin mare, care, izolat și meditativ, își trăiește eul în fermentație discretă, în surdina decentă și fecundă, dacă nu în deplină tăcere, și-și identifică idealul cu opera înfăptuită” (George Murnu- Mihai Eminescu. Poezii- mai 1928, București).

Tot George Murnu este cel care apreciază complexitatea și genialitatea lui Eminescu, considerându-l un geniu și un erou național: „Originea superiorității lui Eminescu este complexă: poetul

¹ Nicolae IOSUB, articol apărut în *Luceafărul* din 11 iunie 2023

Într-însul este numai vârful piramidei. El este o realizare unică de artă literară, dar și un program național de o trăinicie incalculabilă, de o aplicabilitate din cele mai multilaterale și fecunde. Căci și astăzi trăim ca națiune cu „fărâmele mesei lui bogate”. De aceea nu poate fi socotit numai ca o simplă natură genială, ci ca un geniu excepțional, în toată puterea cuvântului. E cel mai mare creator de valori în viața noastră culturală. Erou național de prim rang. Neamul nostru îi datorește cel mai frumos monument în panteonul fiilor săi intelectuali” (George Murnu-Eminescu în Părerii și sugestii, Casa Școalelor, 1928, pag.50-51). Este o apreciere corectă a poetului de excepție, făuritorul limbii literare moderne, personalitate cu care noi românii ieșim în lume și cu care ne mândrim.

Dintre toți cei care l-au cunoscut și au lucrat cu Eminescu, Titu Maiorescu a fost cel care a văzut în poet un om de mare valoare, l-a ajutat, în perioada de studii, i-a promovat opera și l-a îndemnat să scrie, activitatea și opera lui ridicând prestigiul Societății Junimea, dându-i strălucirea cunoscută.

Titu Maiorescu, cel care l-a cunoscut pe Eminescu foarte bine, a văzut în el omul și poetul de excepție, dotat cu o inteligență scilpitoare, având cunoștințe vaste în diverse domenii: „Ce a fost și ce a devenit Eminescu, este rezultatul geniului său înnăscut, care era prea puternic în a sa proprie ființă, încât să-l fi abătut vre-un contact cu lumea de la drumul său firesc...Ceea ce caracterizează mai întâi de toate personalitatea lui Eminescu, este o așa de covârșitoare inteligență, ajutată de o memorie, căreia nimic din cele ce-și întipărise vreodată nu-i mai scăpa (nici chiar în epoca alienației declarate), încât lumea, în care trăia el după firea lui și fără nici o silă, era aproape exclusiv lumea ideilor generale ce și le însușise și le avea pururi la îndemână”. Expresia din paranteză, jignitoare și falsă, vehiculată ulterior, a dăunat însă enorm poetului, atât în timpul vieții, dar mai ales după trecerea sa în eternitate.

Născut și crescut la țară, într-un mediu sănătos de viață, călit de mic copil, umblând hoinar prin natură, cercetând viețuitoarele și plantele și înnoptând pe la stâni sau chiar în pădure, Eminescu a fost un om rezistent și plin de viață, așa cum ni-l descrie și George Călinescu „Eminescu era un român de tip carpatin, dintre aceia care, trăind în preajma munților, mai cu seamă în Ardeal și Moldova de sus, sub greaua coroană habsburgică, cresc mai vânjoși și mai aprigi și arată pentru încercările de smulgere a lor din pământul străbun lungi rădăcini fioroase, asemenea acelor ce apele curgătoare descoperă în malurile cu copaci bătrâni...Nu nutrea nici o aspirație pentru sine, ci numai pentru poporul din care făcea parte, fiind prin aceasta mai mult un exponent decât un individ” (George Călinescu- Viața lui Mihai Eminescu- Masca lui Eminescu).

Crescând viguros și sănătos, Eminescu a putut suporta mai târziu, multe lipsuri și vicisitudini, urmărindu-și scopul principal- o pregătire completă, la nivelul științei și culturii europene, o cunoaștere a trecutului nostru istoric, a obiceiurilor și tradițiilor poporului român, domenii din care și-a luat sursele de inspirație în opera sa poetică.

Întâlnirea dintre Eminescu și I.L. Caragiale, elev atunci la cursul de declamație (1867), l-a impresionat plăcut pe viitorul dramaturg: „Tânărul sosi. Era o frumusețe! O figură clasică încadrată de niște plete mari negre; o frunte înaltă și senină; niște ochi mari- la aceste ferestre ale sufletului se vedea că cineva este înăuntru; un zâmbet blând și adânc melancolic. Avea aerul unui sfânt coborât dintr-o veche icoană, un copil predestinat durerii, pe chipul căruia se vedea scrisul unor chinuri viitoare.

– Mă recomand, Mihail Eminescu”.

Viitorul dramaturg este impresionat de tinerețea și frumusețea poetului și intuiește în el un poet de mare valoare.

Cunoscându-l bine pe Eminescu, I.L. Caragiale ne-a lăsat, după moartea poetului, informații importante despre Eminescu ca Om, consemnate în Nirvana: „Așa l-am cunoscut atunci, așa a rămas până în cele din urmă momente bune: vesel și trist; comunicativ și ursuz; blând și aspru, mulțumindu-se cu nimic și nemulțumit totdeauna de toate; aici de o abstenență de pustnic, aici apoi lacom de plăcerile vieții, fugind de oameni și căutându-i; nepăsător ca un bătrân stoic și iritabil ca o fată nervoasă: Ciudată amestecătură!- fericită pentru artist, nenorocită pentru om!”.

După o copilărie fericită, lipsită de griji și lipsuri, M. Eminescu pleacă în lume, la școală la Cernăuți, la universitățile din Viena și Berlin, unde i-a contact cu greutățile vieții, începe să simtă lipsurile materiale, duce o viață neregulată, cu consum exagerat de cafea și tutun, lucruri care îi va afecta sănătatea. Așa cum observă I. L. Caragiale, Eminescu apare sub două fețe: una a omului optimist, dornic de viață, vesel și comunicativ și unul melancolic, nemulțumit de toate, fugind de oameni și de activitățile înconjurătoare, devine un singuratic. Acest caracter bipolar al lui Eminescu se datora unei moșteniri

Getatea Cavalerilor

2023 - ANUL IULIU MAIU !

NR. 6(34) Iunie 2023

înnăscute, transmise de la mama sa Raluca, care în final, în condițiile unei oboseli cronice și lipsurilor zilnice, se îmbolnăvește de ceea ce medicii au diagnosticat: sindrom bipolar maniaco- depresiv.

Primele manifestări ale acestei boli, sunt urmărite de Titu Maiorescu și consemnate în ale sale Însemnări zilnice, în luna iunie 1883. Chiar Poetul se plânge Veronicăi Micle că este un om oboist, căruia i-ar trebui cel puțin șase luni de zile ca să-și poată reveni: „Tu trebuie să-ți închipuiești astăzi sub figura mea un om foarte oboist, de vreme ce sunt singur la negustoria asta de principii și peste aceasta bolnav care ar avea nevoie de cel puțin șase luni de repaos pentru a-și veni în fire. Ei bine, de șase ani aproape o duc într-o muncă zadarnică, de șase ani mă zbat într-un cerc vicios în cercul acesta care, cu toate astea, e singurul adevărat, de șase ani n-am liniște, n-am repaosul senin de care aş avea atâta trebuință pentru ca să mai pot lucra și altceva decât politică” (Scrisoare către Veronica Micle din 12 august 1882).

Această muncă zadarnică, cum spune poetul, era în slujba Partidului Conservator, de la care poetul aștepta o recompensă, pentru a-și ușura viața și a se putea căsători cu Veronica Micle, lucru ce i-ar fi adus a viață liniștită. Politicienii timpului n-au luat în seamă munca poetului, nu l-au recompensat pentru munca lui istovitoare, ci din contra, au căutat să-l „potolească”, așa cum recomanda P. Carp de la Viena: „Și mai potoliți-l pe Eminescu!”

Chiar ideea lui Eminescu de a se călugări, consemnată cu ironie de Maiorescu în ale sale Însemnări zilnice, nu era altceva decât un mijloc de a scăpa de munca istovitoare de la Timpul, de a se odihni în liniștea unei mănăstiri, acolo unde se cânta „Lumină lină”, ascultată la Agafton în copilărie.

Pe 28 iunie 1883, în contextual unor împrejurări nefaste (arestarea unor membri ai Societății Carpații, neînțelegerea dintre Gh. Eminovici și fratele său Niculae, pierderea moșiei de la Ipotești etc), dar și a unei oboseli cronice, Eminescu are o cădere fizică și psihică, intră în conflict cu soția lui Slavici, este arestat de poliție și internat la sanatoriul doctorului Al. Șuțu, fără un consult medical, fără aprobarea procuraturii, așa cum prevedea legea, lipsindu-l de libertate și scoțându-l din viața publică. I se pune eticheta de luetic și nebun, scos din activitate, acesta fiind începutul calvarului eminescian, care va continua până la moartea sa, pe 15 iunie 1889.

Au fost șase ani în viața lui Eminescu de reveniri și căderi, de încercări mai puțin reușite de a avea o activitate utilă, în concordanță cu pregătirea sa, a încercat să mai scrie poezie, a tradus din sanscrită, dar, viața sa neregulată, cu excese, fără o supraveghere din partea cuiva apropiat, cum ar fi fost Veronica Micle, dacă s-ar fi căsătorit atunci când a fost posibil, a făcut ca sănătatea lui care, „scârția într-una”, să se deterioreze și, în final, la moartea sa. S-a spus că Eminescu a fost ajutat suficient de colegi și de junimiști, dar aceste ajutoare erau sporadice, uneori uitau de el, ducea lipsă de o locuință caldă și sănătoasă, de o activitate pe măsura stării sale de sănătate și de sprijinul permanent a celor apropiați. Toate acestea nu le-a avut întodeauna, în cei șase ani de boală.

În cei șase ani de calvar, Eminescu a fost internat de zece ori prin spitale și sanatorii, i s-a aplicat un tratament greșit pentru o boală pe care n-o avea (lues și paralizie generală progresivă), a avut o viață neregulată, cu lipsuri materiale și fără o îngrijire adecvată, așa cum merita cel mai mare poet roman.

O mărturie olografă a medicului Al. Șuțu, după decesul lui Eminescu, vine să stabilească adevărul în privința bolii poetului: „S-a zis că Eminescu a devenit alienat în urma unei maladii sifilitice ce l-ar fi izbit acum 10-12 ani. Eroare. Eminescu n-a fost sifilitic, ideea aceasta s-a născut din doctrina eronată ce profesă școala germană, că paralizia generală este totdeauna o manifestațiune sifilitică, tot așa de înșelată ca aceea care susține că toate sclerozele cerebro- spinale sunt de origine sifilitică.

Alții au zis că el se alcooliza. Și această idee este ca și cea dintâi o supozițiune cu totul gratuită”.

În schimb doctorul V. Vineș, subalternul său, care l-a avut în grijă pe Eminescu, recunoaște că lui Eminescu i s-a administrat tratamentul anti- sifilis, sub formă de injecții, cu consecințele pe care le cunoaștem.

Pe 15 iunie 1889, inima lui Eminescu a încetat să mai bată, ultima internare și tratamentul cu mercur, aplicat la Șuțu i-au adus sfârșitul, unui om în floarea vârstei, care putea să mai trăiască și să mai creeze opere de mare valoare artistică.

Caracterizându-l pe Eminescu ca Om, pe care l-a cunoscut foarte bine, în diferite momente ale vieții, Caragiale va scrie: „O așa încordare, un așa succes a avut în ultimele momente bune: acela a fost semnalul sfârșitului. După cutremur, el nu s-a mai închis în odaie să se culce și să mai facă ce făcea mai nainte Luceafărul. A pornit înainte, tot înainte, până când a căzut sub loviturile vrăjmașului pe care-l

purta în sânu-i încă din sânul maicii sale. Copil a unei rase nobile și bătrâne, în el se petrecea lupta decisivă între flacăra celei mai înalte vieți și germenul distrugerii finale a rasei- geniul cu nebunia... În capul cel mai bolnav, cea mai luminoasă inteligență; cel mai mâhnit suflet în trupul cel mai trudit! Și dacă am plâns când l-au așezat prietenii și vrăjmașii, admiratorii și invidioșii sub „teiul sfânt”, n-am plâns de moartea lui; am plâns de truda vieții, de câte suferise această iritabilă natură de la împrejurări, de la oameni, de la ea însăși.

Acest Eminescu a suferit de multe, a suferit și de foame. Da, dar nu s-a încovoiat niciodată: era un om dintr-o bucată, și nu dintr-una care se găsește pe toate cărările.

Generații întregi or să suie cu pompă dealul care duce la Șerban- Vodă, după ce vor fi umplut cu nimicul lor o vreme, și o bucată din care să scoți un alt Eminescu nu se va mai găsi poate.

Să doarmă în pace necăjitul suflet!” (I.L. Caragiale- În Nirvana, 1889, iunie 18).

Și, așa cum spunea George Călinescu, în finalul cărții sale „Viața lui Mihai Eminescu”, un alt Eminescu nu-l vor mai avea românii niciodată: „Astfel se stinse în al optulea lustru de viață cel mai mare poet, pe care l-a ivit și-l va ivi vreodată, poate, pământul românesc. Ape vor seca în albie și peste locul îngropării sale va răsări pădure sau cetate, și câte o stea va veșteji pe cer în depărtări, până când acest pământ să-și strângă toate sevele și să le ridice în țeava subțire a altui crin de tăria parfumurilor sale” (Masca lui Eminescu- George Călinescu- Viața lui Mihai Eminescu).

În final, nu putem decât să fim de acord cu frumoasele aprecieri făcute de Mihail Sadoveanu, cu privire la poetul nostru de geniu- Mihai Eminescu: „Să ne aducem pururi aminte de Mihail Eminescu, cel mai ales între toți scriitorii acestui neam, apărut pe neașteptate în literatura lăncedă și convențională a epocii. În viața lui scurtă a dus arta poeziei la înălțimi neîntrecute până astăzi, îmbogățind ritmul, rima și expresia artistică; a dat cuvintelor simple valori nouă și armonii surprinzătoare, sentimentelor adâncime unică, viziunilor orizont nemărginit” (Mihail Sadoveanu- Eminescu).